

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 50.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издаји за време бављења позоришне друштине у Н. Саду свагда о дању сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ИЗВЕШТАЈ

ПРИВРЕМЕНЕ УПРАВЕ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА О СТАЊУ И РАДЊИ
СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОЗОРИШНЕ ДРУШТИНЕ.

Славна скупштина,

Част је привременој управи поднети извештај о радњи и стању српске народне позоришне друштине, и то од 2. јуна 1895. до 24. маја 1895.

У Ст. Бечеју бавила се позоришна друштина од 2. јуна до 4. јула 1894. За то време давала је 21. представу и појала је у цркви о служби божјој о духовима. Недељне представе биле су удешене за народ, а припређена је и једна представа за децу, и то: „Сабља Краљевића Марка“. Представе су давале у арили, која је саграђена била у дворшиту велике српске школе.

Из Ст. Бечеја прешла је позоришна друштина у Т. Бечеј, ту се бавила од 4. јула до 3. августа 1894. и за то време давала је 19. представа, и појала је у цркви о служби божјој и у Т. Бечеју и у Враћеву, сада прозваном Арачу. Представе су давале у арили, која је саграђена била у дворшиту „велике гостинице“. Вредно је овде споменути, да наше позоришне представе у Т. Бечеју посеђују и људи друге вере и народности. Шта више било је доста и таквих, који су се и претилатили.

По завршетку представа у Т. Бечеју дошла је позоришна друштина у В. Кикинду, ту се бавила од 4. августа до 5. септембра и од 13. септембра до 5. октобра 1894. (Од 6. до 13. септембра 1894 била је у Темешвару). За време бављења позоришне друштине у В. Кикинди давано је свега 32. представе, међу њима и једна представа за децу. Недељом приређиване су представе за народ с обаљеним ценама. Прва представа, 6. августа 1894., била је свечана у славу рођендана Његовог ц. и кр. апостолског

Величанства Фрање Јосифа I. нашег премилостивог владара и том приликом давана је „Задужбина цара Лазара,“ од Милорада П. Шапчанина. И у В. Кикинди појала је позоришна друштина у цркви о служби божјој. Представе су давале у арили код „Каде“. По жељи месног позоришног одбора излазили су на позорницу по двапут као гости: Зорка Теодосијевићка и Вела Нигринова, чланови кр. српског народног позоришта у Београду. У В. Кикинди постигнут је леп успех у сваком погледу. Кикинђани су и овом приликом показали, да су увек међу првима свакад и свугде, где се год тиче српства и просветног напретка српског.

По жељи рудољубивих Срба темешварских прекинула је наша позоришна друштина из својих представа у В. Кикинди, па је отишла у Темешвар и тамо је дала, од 6. до 11. септембра 1894., 6. представа једно за другим у лепом сјајном варошком позоршиту. Више представа није се могло давати, јер тамо сваке године крајем септембра отвара позоршину сезону мађарско позоршито.

Сви тамошњи дневни листови као: „Temesvarer Zeitung,“ „Südungarischer Lloyd,“ „Neue Temesvarer Zeitung“ „Südungarische Reform“, и т. д. попатрили су сваку представу и навели су, да је: „наша позоришна друштина састављена из веома даровитих, племенитом амбицијом одушевљених чланова, који стоје на висини свога задатка“, и да је: „ансамбл наше позоришне друштине по уметничтву један од најсавршенијих.“ Хвалили су и „лаку, и фино појентрирану конверзацију наших глумаца“, који су умели у Темешвару задобити опште симпатије. Писању тих листова о представама

има се много и много приписати, што је у наше позориште јако долазно и њихов свет, те је тако постигнут у Темишвару сјајан успех како у материјалном, тако исто и у моралном погледу. Доказ је томе, да је у пркос великим дневним трошковима, било сувишка 615 фор. 93 н. а. вр., а огроман моралан успех потврдили су сви тамошњи немачки па и мађарски листови, којима баш нису годиле српске представе у Темишвару. Јако се допало и црквено појање наше позоришне дружине, која је о малој Госпојини на архијерејској служби појала у цркви саборној, која је дупком пуна била и нашег и страног света. Лепо признање и хвалу одали су сви тамошњи листови високопреосвештеном владици темишварском Никанору, који је све чланове позоришне дружине без разлике као отац децу своју у свом двору примао и све редом угостио. При поласку позоришне дружине на пут, приредили су честити темишварски грађани у част целој позоришној дружини банкет у лепим просторијама редутским.

По жељи месног позоришног одбора излазила је на темишварску позорницу као гост у два маха Зорка Теодосијевићка, члан кр. српског народног позоришта у Београду у комадима с певањем.

Велику хвалу заслужују сви и женски и мушки чланови српског темишварског певачког друштва, који су у представама с певањем суделовали и тиме много допринели, да се тим њиховим суделовањем могао постићи и сјајан сценичан успех на позорници.

Нека је овде изречена у првом реду и јавна захвалност председнику месног позоришног одбора г. дру Светозару Димитријевићу, па онда члановима тог истог одбора: браћи Стефановића, браћи Ненадовића, Вулишићу и другим родољубима, који су неуморним прегалаштвом својим учинили, да се са позорнице, са које се до сада свирком и речима пропагисала туђа култура, могла разлегати српска песма, могла показати наша уметничка тековина, која је праћена била општим бурним признањем, поносним српским одушевљењем и заносом. Нека им служи на утеху и радост, што им је рад крупсан био сјајним успехом!

Из Темишвара вратила се позоришна дружина у В. Кикинду, где је прекинути низ представа завршила 4. октобра 1894. и тада

отишла у Вршац и тамо се бавила од 5. октобра до 9 новембра о. г. За то време давала је позоришна дружина у Вршцу 20 представа, појала је у цркви о служби божјој и суделовала на концерту, што га је 7. новембра 1894. приредила била тамошња „Српска добротворна женска задруга“ у корист сиромашној деци, која у школу иду, а немају зимњег одела. И у Вршцу је, по захтевању тамошњег месног позоришног одбора, излазила на позорницу једанпут као гост Зорка Теодосијевићка, члан кр. српског народног позоришта у Београду, као „Марија кћи пуковнице.“

Из Вршца је дошла позоришна дружина у Панчево, ту се бавила од 10. новембра 1894. до 31. јануара 1895. За то време давала је 44. представе и појала је и у горњој и у доњој цркви о служби божјој. Недељом и свецем биле су увек представе за народ с обављеним ценама а давале су и две представе за децу. Сувишка је било 539 фор. 94 н. Приређена је и представа у корист глумачком пензионом фонду и та је донела чиста прихода 323 фор. Према тако лепом резултату изјавила је управа нашег позоришта своју најусрднију захвалност правим родољубљем и самосвојном свешћу проникнутој српској публици панчевачкој, која је обилатом посетом позоришних представа и овом приликом, као и до сада увек, не само празним речима већ и делом сјајно засведочила, да јој заиста на срцу лежи опстанак, развитак и напредак нашег позоришта. Изјављена је захвалност и месном позоришном одбору панчевачком, који је учинио све што је год могао, да наше позориште с таквим сјајним успехом заврши низ својих представа у Панчеву. Сваку хвалу заслужио је месни позоришни одбор још и за то, што из племенитог човекољубља није допустио, да се позоришна дружина по међави креће на пут, него да остане неколико дана више него што је било одређено, па да даје представе док се време на боље не окрене

У Панчеву је гостовала у „Бурђу Бранковићу“ као Мара некадашњи члан наше позоришне дружине гђца Ленка Хаџићева, и допала се публици. Тако исто гостовала је и гђа Мара Вуја, која се у „Сеоском долу“ показала као добра певачица. Преговори, који су с њоме ради ангажмана јој вођени, нису за сад имали жељена успеха.

За време бављења позоришне дружине у Панчеву прославило је „Српско народно позориште“ у Београду 25-годишњицу свога опстанка у ономе светом храму, који подиже и остави српскоме народу велики и неумрли Кнез Михаило III. Прослава та трајала је пет дана, од 20. до 24. новембра 1894., а приказани били су ови комади: 1. „Бурађ Бранковић“. — 2. „Бидо“. — 3. „Отаџбина“. — 4. „Отело“. — 5. „Суђаје“. Ти светли дани, дани прославе, били су светлим данима целога Српства. Сваки, који мисли и осећа српски, сваки који се зове тим именом, славно је са Талијом ову славу, славу културног напретка, који је Србе извео из таме, у којој су толико чамци, а који им је у новом политичком животу био тако потребан.

На позив управе кр. српског народног позоришта у Београду суделовати ту у тим представама од чланова наше позоришне дружине Димитрије Ружић, који је у „Бурђу Бранковићу“ представљао насловну улогу, и Пера Добриновић, који је у „Отаџбини“ играо споредну улогу.

Приликом те прославе одликовало је Његово Величанство Александар I., краљ Србије, управитеља нашег позоришта А. Хаџића орденом св. Саве III. реда, главног редитеља Д. Ружића и I. редитеља Перу Добриновића, орденом св. Саве V. реда.

Из Панчева дошла је позоришна дружина у Нови Сад и ту се бавила од 1. фебруара до 22. априла о. г. За то време давала је 43 представе, међу којима су биле и две представе за децу, и појала у цркви саборној, о служби бојој.

Позоришна дружина отпочела је рад свој у Новом Саду 4. фебруара о. г. „Задужбином Цара Лазара“, од Милорада П. Шапчанина. у задужбини Лазе Дунђерскога, у новом укусном му позоришту модерна кроја.

Кад се први пут дигла завеса, изишао је на позорницу начеоник друштвени др. Лаза Станојевић и поздравно је кратким језгровитим говором публику, а завршио свој говор ускликом: „Да живи Његово Апостолско Величанство краљ Фрања Јосиф I.“

На те речи устала је цела публика. Музика војничка 70. пешачке варадинске пуковније отсвирала је царску химну, коју је публика

такођер стојећи саслушала и на завршетку громко усклинула: „Живно краљ Фрања Јосиф I.“

Други дан за тим одвео је управитељ нашег позоришта целу позоришну дружину г. Лаза Дунђерском и приказао му је све чланове редом. У поздравном говору свом захвалио му је топлим речима љубав, коју је показао подизањем светлога храма српској богињи Талији. Тим родољубивим делом својим задужио је цео народ српски, а нарочито чланове позоришне дружине, који се од сада не ће морати попуцати по белом свету по зими, цичи и међави. Г. Лаза Дунђерски у срдачном отпоздраву свом нарочито је нагласно, да му је света дужност, да се у првом реду постара за своју породицу, а после и народу свом да учини онолико добра, колико може.

Од свију позоришних дела, која су приказана на позорници у Новом Саду, имала је најсјајнији успех „Балканска Царица“, драма Николе I., коју је, с одобрењем песниковим, за нашу позорницу удесно управитељ нашег позоришта. Публика, која је позориште у три маха напунила, била је приказом те драме генијалнога писца занесена, одушевљена и у том одушевљењу свом изражавала је више пута своје допадање како патриотским духом заданутој лепој, песничкој дикцији, тако и изврсној игри глумаца у целини и појединце.

На брзојавни извештај управитеља нашег позоришта о сјајном успеху „Балканске царице“ и на захвали што је Кнез-песник допустио, да и наш народ овде ужива у дивотама творачкога му генија: одговорио му је Кнез-песник овим телеграмом:

„Радујем се ако је моје дјелце нашло поле одобрења и предузетљивости, што приписујем само ваздашњем српском одушевљењу и љубави тога братскога краја напрама моје домовине и њених мука и славе, на чему сам му признателан.“

Мало пре тога стигао је управитељу нашег позоришта од дра Лазе Томановића са Цетинња овај телеграм:

„Његово Височанство Књаз Никола изволно је наредити ми, да вам изразим Његово високо признање на труду вашем и ваше честите дружине у извршењу његовог дела на тој најстаријој српској позорници.“

8. априла о. г. била је у нашем позоришту лепа, ретка светковина: прослава двадесетпетогодишњице глумовања наше скромне уметнице Јеце Добриновићке.

Том приликом давао се комад: „Зеца“, у ком је јубиларка приказала стару Рогошкљу, једну од својих најбољих улога.

Цвет нашег позоришног света, који негује у свом срцу љубав према глумачкој уметности српској, науцино је дупком позориште. Ако ико од наших глумаца, „скромна наша Јеца“ заслужила је запста, да јој се укаже признање на уживању, које смо увек имали, када смо је гледали како природно и истинито приказује на позорници поверене јој улоге. Она је тако рећи на наше очи расла у приказивачкој уметности, па је тако даром и маром својим постигла то, да је сада дорасла до тога, да може с највећом лакоћом верно и истинито изводити компчне старице и типове из нашег народног живота.

Када се после другог чина подигла завеса, на позорници беху скупућени: управитељ нашег позоришта, јубиларка и чланови српске народне позоришне друшине.

Управитељ нашег позоришта поздравно је јубиларку и предао јој веома леп лавор-венац од сребра, као видљиви знак поштовања и

(Свршиће се.)

признања управног одбора позоришног на истрајном јој раду.

За тим је предао управитељ јубиларци с неколико топлих речи у име Црногораца, који су дошли били на представу „Балканске Царице“, па су били и на тој представи, лепу киту цвећа са дивним медаљоном, у ком се налазила веома лепа израђена слика Њеног Височанства кнегиње црногорске Милене.

После тога предаде проф. Јован Грчић јубиларци укусно израђену скупочену златну гривну с дијамантима, као поклон родољубивих Српкиња Новосадских.

Осим тога добила је јубиларка још и неке друге поклоне.

С особитом радошћу и задовољством морамо споменути, да је приход од новосадских представа превазишао свако очекивање. И ако су дневни трошкови представа у Новоме Саду били јако велики, (износили су просеком 85-90 фор. по представи) ипак је чист приход изнео 2216 фор. 79 н. Такав сјајан материјалан успех приморава нас, да се са шениром у руци дубоко поклонимо Србима новосадским и њиховој родољубивој свести.

Сваку хвалу заслужује и новосадско читаоничко певачко друштво, које се позиву управну драговољно одазвало и трипут суделовало у представама „Балканске Царице.“

И С Т И Ж И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Осеку.) Српска народна позоришна дружина завршила је низ својих представа у Осеку 19. октобра о. г. У Осеку је давала 26 представа, и то 10 у поворишту, у горњој вароши и 16 у дворани „каснине“, у дољној вароши. Осим тога појала је и у цркви о служби божјој. Да је позоришна дворана у новој згради српске црквене православне општине у Митровици на уречено време готова била, те да се није морало позориште у Осеку једно десетак дана дуже задржати него што се мислило: био би постигнут у Осеку леп сувишак, а овако ће бити дефицита, ако га не подмире родољуби из Осека, као што су то били обећали при поласку нашег позоришта на пут. Немачки листови „Slavonische Presse“ и „Die Drau“ попрадили су сваку представу и оцењивали су игру наших глумаца. Признали су,

да је „репертоар увек удешаван био према напредном духу времена, да је приказ у целини могао задовољити и захтеве најстрожијих критичара, да игри наших глумаца, што се тиче уметничке заједнице, не може бити приговора: сваки је то од њих вршио поверене му задатке потпуним разумевањем а с највећом вољом и амбицијом, тако, да је милина била доћи у позориште, па гледати извршене представе српског народног позоришта“. У почетку почело се гудити, да се и против нашег позоришта спремају неке демонстрације; али томе се лепо доскочило које избором позоришних дела за приказ, које тактичном, обазривом владању позоришне управе, и глумаца који су понашањем својим задобили опште симпатије не само у Срба, него и у странаго света у Осеку.

Издаје управља срп. нар. позоришта.